

פרוטוקול מס' 10/ב

מישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ד', י"ט בטבת תשי"ג (4.2.1953)
(בשעה 9.00)

חברי הוועדה:

נוכח הו :

- ה. כרגר - היו"ר
- ב. אבנאל
- ח. למדן
- ט. קלמר
- א. סטופ

מוזמנים:

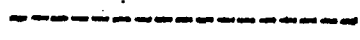
- ה' עילם - מטעם משרד העבודה
- (ה' מילטסין)
- (ה' אלמוזלינו)
- (ה' כהן) נציג מרכז הלסכות
- (ה' עציון)
- (ה' כרמי)

חסרו :

- ר. בטונז
- ע. גוברין
- ס. גרידי
- ב. צ. הראל
- א. וילנסקה
- פ. חמראן
- ז' טברסקי
- נ. מינץ
- א. שוסטק
- ר. טרי
- א. תבורי

מצב התעסוקה בארץ.

סדר-היום:

היו"ר ה. כרנר:

אני פותח את הישיבה.

בשבוע שעבר קיימנו ישיבה בהסתתפות

נציגי סרכז הלשכות. קבענו להיפגש שוב ביום ראשון, אבל הישיבה לא התקיימה, כי רצינו שיסתתף בה גם ב"כ משרד העבודה, הוא לא יכול היה להשתתף באותו יום, ולכן דחינו את הישיבה להיום.

בישיבה הקודמת העלו נציגי סרכז הלשכות

כמה בעיות. אז גם הוטל עלי לקיים שיחה עם שר הפנים בנוגע לגיוס ימי עבודה וקביעת מסי אכסלה, כפי שעושות זאת עכשיו כמה רשויות מקומיות, לברר אתו אם לא תהיה התנגדות לפעולות אלו מצד משרד הפנים. בשיחה זו נתברר, כי לא בלבד שלא תהיה התנגדות מצד משרד הפנים, אלא להיפך, משרד הפנים מעודד פעולות כאלו. ביום חמישי שעבר התקיים כינוס של נציגי הרשויות המקומיות, ושם דיבר שר הפנים על כך וביקש מנציגי הרשויות המקומיות ללכת בדרך זו. עכשיו גם מתבררת הצעה של שר הפנים על הסדר חוקי לכל הארץ, אשר יתן רשות, אולי אפילו יטיל חובה על הרשויות המקומיות לגבות מס מיוחד למלחמה באכסלה. דבר זה נמצא עדיין בדיון הממשלה, כי יש פנים לכאן ולכאן. (ב. אבניאל: מה הם הפנים לשלילה?) אחד הדברים לשלילה הוא - וזאת אני אומר לפי סברתי יותר מאשר לפי ידיעה - החשש, שגבייה מס כזה עלול להפריע לתכניות אחרות של האוצר לגבי ריכוז כספים בסכומים גדולים יותר במשך התקופה הקרובה, אולם יכול להיות שיש נימוקים אחרים, יכול להיות שיש גם נימוקים אחרים, או רק נימוקים אחרים.

בין הבעיות שהעלו כאן ע"י נציגי סרכז

הלשכות, ישנן כמה בעיות שהן ענין לבירור עם המשרדים השונים. למשל: דובר על כך שמשרד המסחר והתעשייה צריך להתחשב במומנט של מניעת יבוא המתנקט בתעשייה; דובר על כך שבחלוקת חמרי גלם, צריך להתחשב במומנט של מניעת פיסורים; דובר על האטת קצב הפיסורים במנגנון הממשלתי, שזה ענין לוועדת היעול ונציבות המנגנון. אני סבור שועדה זו אינה יכולה להיכנס למו"ם עם משרדי ממשלה שונים, ובכלל, הועדה איננה מוסד אכזר-טיבי, איננה גם מוסד יוזם של פעולות ממשלתיות. אני חושב, כי נעשה טוב אם נרכז את כל ההצעות הללו ונפנה אותן למשרד העבודה בבקשה, שהוא יבוא בדברים עם המשרדים הנוגעים בדבר.

לגבי מהלך הישיבה היום, אולי ננהג

כך שאחד מנציגי סרכז הלשכות ינסה לרכז את ההצעות ששמענו בישיבה הקודמת, ואח"כ נבקש את נציג משרד העבודה להביע את דעתו עליהן.

ה' מילשטיין:

בישיבה הקודמת העמדנו מספר שאלות

שאינן בניגוד לתכניות משרד העבודה.

אין כל ניגוד בינינו לבין משרד העבודה. ברגע שמשרד זה עושה את המאמצים - והוא עושה אותם - זה מסתקף למחרת בלשכות העבודה לגבי תעסוקת אנשים, העמדנו את ועדת העבודה על המצב הנכון, שהוא בודאי ידוע לה, כי שרת העבודה דיברה על כך גם בכינוס מזמרי לשכות העבודה וגם בכנסת. אנו רק ניתחנו את מצב התעסוקה ואמרנו, כי יתכן שיש מקום לתת אפשרות נוספת לפתרון כמה בעיות, שלא יהיה בניגוד למשרד העבודה, אלא להיפך, כעזרה. למשל: נגענו בבעיית הסוגבלים בכושר עבודה, אשר בעקבות הצמצומים הפכה לאחת הבעיות הרציניות ביותר בלשכות העבודה. הכענו את דעתנו, כי יתכן שועדת העבודה תוכל לעזור לפתרון בעיה זו עי"כ שתזרז את הנאת חוק החצרנים. אנו חושבים שחוק זה יוכל לעזור לנו להעביר את האנשים האלה לאיזה שהוא אפיק פרודוקטיבי, מפני שאם מדובר על העברת אנשים לחקלאות או עבודות אחרות, אנשים אלה אינם

באים בחשבון. אנו דיברנו על האטת קצב הפיטורים במנגנון הממשלתי, כי לשכות העבודה אינן יכולות במצבן הנוכחי לקלוט בבת אחת את כל המפוטרים. אמרנו שיש צורך בהקצבת סכומי כסף מסויימים כדי להכטיח מינימום ימי עבודה למובטלים. אמרנו שאיננו באים לדבר על פתרון בעית חוסר העבודה, אלא לפחות על הקלה מסויימת, והדגשנו את עומק האבטלה המדאיגה באופן רציני. דיברנו גם על בעית העבודה הכלתית מאורגנת, אשר קיבלה היום צורה חמורה ביותר. חשבנו, כי עד שיתקבל חוק ארגון התעסוקה, אולי נוכל לקבל עזרה זמנית, כדי לעובדי לשכות העבודה יוכלו להשתלט על מקומות העבודה, כי אחרת מקבל המצב צורה יותר סדי חריפה.

אשר למועצות המקומיות, אני חושב שבענין זה לא תהיינה חילוקי דעות בינינו לבין משרד העבודה. אנו רוצים להציע למשרד העבודה להקים ועדה מסותפת, אשר תדאג לכך שהקרן אשר תיווצר מגביית המס החדש, תביא לתוספת ימי עבודה, ולא להעסקת פועלים שהם בלאו הכי עובדים.

עמדנו גם על כך, שאנו מעוניינים כי אצטי מוטבי העובדים וכפרי העבודה לא יוזרמו ללשכות העבודה. אנו אמרנו, שגם היום אפשר היה להניע עבודות שונות במועצות מקומיות אילו האוצר היה מחזיר להן את הכספים שהוא חייב.

אלו הן הבעיות העיקריות שהעמדנו בפני ועדת העבודה. בודאי שהן נידונות תמיד בינינו ובין משרד העבודה.

היו"ר ה. ברגר: נדמה לי ששכחת עוד בעיה - מיסון התנועה שהעיר לכפר.

ה' עילם: אני מתקשה להגיד דעתה של ועדת העבודה בנושא זה, כי חלק מסה שיש לי להגיד הקשיים במצב העבודה וההצעות שהעלו נציגי מרכז הלשכות אינם עולים בד בבד, וגם אילו היו מקבלים את ההצעות האלו, לא היתה בכך תכלית, כי כל הבעיה היא - כיצד ובכוח מה לפעול לצמצום האבטלה.

כל מה שקיים לפנינו הוא תוצאה של מצבים מסויימים, ולא מספיק אם אומר: נעשה בניגוד לאותם המצבים. להאיט פיטורי עובדים במנגנון הממשלתי ובמנגנון מוסדות ציבוריים אחרים הוא צלח אצטרי; כי אחד הקשיים שלנו הוא - ריבוי העפוקים בתחום זה. העובדה שבמסך תקופה ארוכה העסיקו מנגנונים אלה מספר כה רב של אנשים לא רק שהפריעה בעד איזון כוח האדם, אלא אכל אמצעים שאין כוח לעמוד בו יותר. אלה הנוכחים כאן בודאי יודעים את הקשיים התקציביים גם של הרשויות המקומיות וגם של הממשלה. עצירת מהלך הפיטורים, פירוסו - להחריף יותר את הקשיים התקציביים, והחרפת הקשיים התקציביים הורסת כל מטרת בריאה אחרת. אני חושב שאין זה סוד לחברי ועדת העבודה, שתקציב הפיתוח אינו מתמסס בקצב הדרוש, וזה לא רק משום שהמקורות לצורך כיסוי לא הספיקו, גם זה נכון, אבל הפיגור בהפעלת העניינים של תקציב הפיתוח הוא גדול יותר מאשר האמצעים שלא הספיקו, כלומר, האמצעים שהוקצבו לתקציב הפיתוח היו גדולים יותר מאשר אלה שניתנו לצורך הפעולות, וההפרש נתון בתוך התקציב הרגיל, בתוך התקציב שצריך לקיים את השירותים, לסלם את המסכורות - וזוהי הבעיה החמורה

ע"ע

ביותר, עצירה נוספת של הפיטורים, פירוסו - לא להבטיל ממפר מסויים של אנשים בתוך המנגנון, אלא להבטיל יותר פועלים ויותר אנשים בתוך מערכת החיים הכלכליים. אילו היתה זו דק שאלה של אנשים סול אמשים, אפשר להגיד: במקום שאדאג למניעת צרה זו, אדאג למניעת צרה אחרת, אולם כל אחד יודע שאין זו שאלה של מספרים נומינליים, אלא זוהי שאלה של פרופורציה.

הסירוף של עלפת הסכר לעובדים עסוקים הוא אשר מחבל באפשרויות רבות, הוא אשר גורם לקשיים החמורים ביותר בתקציב המדינה. עלשית הסכר המתמדת יש בה כדי להריק כל קופה שהיתה סכונת למצב תקין פחות או יותר, ואז מתרוקנת כל רזרבה, או נוצרים גרעונות בתקציב המדינה, דבר המחבל לא רק במנגנון האדמיניסטרטיבי, כי אם גם בסירותים: בתקציב החינוך, בתקציב הבריאות, בתקציב כל השירותים החיוניים, נוצרים קשיים גם בתוך המסגרת האדמיניסטרטיבית, כי במקום הסכום שהיה נועד לתשלום משכורות, נחוץ סכום נוסף, והסכום הנוסף אינו מושג. הוא הדין גם בתחום המוניציפאלי ובתחום כל מפעלי העבודה. נוצר מצב של חוסר פרופורציה בין האפשרויות לבין האמצעים, ולכן האמירה, שיש להאיט את מהלך הפיטורים, אין בה כדי לתקן כל דבר, אלא יש בה להוסיף ולקלקל. אני רש מצטער, כי משאלתם של נציגי מרכז הלשכות מתקיימת במידת מה, וזו אחת הסיבות לקשיים שאנו נתונים בהם.

אם הצבא גאלץ לפטר עובדים אזרחיים - וידוע שהוא גאלץ לפטר גם אנשים בסירות צבאיות - אין זה נובע מתוך טעות של סיקול דעת, אלא אולי היתה טעות בסיקול דעת של אתמול ושלסוף. אילו אתמול ושלסוף לא היתה טעות זו, יתכן שהיוט לא היה צורך בכל זאת. מכל מקום, מי שסוקל בכונה את הדברים היום, לא יגיד: כדי למנוע ריבוי אבטלה, אל נא יצמצמו בתחומי הצבא, או במנגנון הממשלה, כי זוהי אמירה שאין לה ערך. הסיבות בעוצות במקורות חסורים מאוד, שלא ניתן לתקנם בפשטות. במקום שבאי-כוח מרכז הלשכות יבקשו למנוע פיטורי פועלים במקום, שזוהי פונקציה שאפשר בלעדיה, או בקלות יתירה אפשר בלעדיה - טוטב לבקש שתקציב הפיתוח יקויים בשלימותו ובמועדים הנכונים, כי אם יעשו זאת, תיווצר מיד עבודה ל-3-5 אלפים פועלים.

אמירה בשטח זה היא קלה, אבל העשייה אינה קלה. לא חשוב להתווכח אם האוצר חייב לרשויות המקומיות, או אינו חייב, חייב הרבה או מעט וכמה המעט הזה. ברור דבר אחד: הרשויות המקומיות בכנסו למעגל פעולות פיתוח שונות על יסוד הסדרים של מילווים ועל יסוד סיכוויים למקורות נוספים, אנשים בכנסו לעבודה ויש גם עבודות שנגמרו, אך בסני השטחים לא נתקיימו הסיכוויים, לא המקורות מן המילווים ולא המקורות שהם קיוו לקבל כתוספת למילווים. ישנן רשויות מקומיות שבכנסו להתחייבויות נוספות על דעת עצמן, אם שלושה גורמים כאלה נפגעים בזמן אחד, אין פלא שהדברים חמורים.

ישנן רשויות מקומיות שעיקר האשם בעוץ בהן, כמו עיריית ירושלים, קיימת מידה מסוימת של יביקת כספים ע"י הרשויות המקומיות מגביות בעד פעולות קודמות. גופים מוניציפאליים רבים מעבירים כספים אלה לאפיקים צדדיים, מכל מקום, משרד העבודה דאג - ונמצא זמן רב במתירה עם האוצר - שהמילווים יהיו לתקופה ארוכה יותר מאשר סיכוויי ריכוז הכספים וגבייתם, כדי להעמיד את העיר או את המושבה במצב בטוח יותר ובריא יותר במעמד התשלומים. אני חשייתי טובה כך לא רק כדואג לצד המוניציפאלי, אלא גם מנימוקים כנקאיים טובים; אני צריך לתת ללקוח שלי תנאי

טילוה כאלה, שאהיה בשוח כי לא יהיה פגור בתשלומים. רוב הרשויות המקומיות לא העבירו את הכספים, אשר גבו מעבודות ציבוריות קודמות, לאפיקי עבודה מפתחת, אלא לאפיקים צדדיים, ועיריית ירושלים אף לא גבתה את הכספים האלה. בירושלים הוחסר המצב ששה חדשים לפני ההוסר המצב בשאר ערי הארץ, כי עירייה זו אינה מטוגלת לגבות כספים; היא אינה מטוגלת לארגן פעולות, מפני שאינה גובה כספים בכלל, והסיבות לכך הן - חוסר כשרון הגחלת. לא רק זאת, אלא אם קובעים טכום כסף כשביל עבודה מטויימת בירושלים ומעמידים את הטכום לרשות העירייה, והעבודה מבוצעת - הכסף לא שולם לקבלנים, או שולם רק בחלקו וחלק הלך לאפיקים אחרים של מסק העירייה, וכאשר צריך לבצע עבודה שניה, הקבלנים אינם רוצים לבצע עד שלא ישולם להם החוב הקודם, והגזעו למצב שמשרד העבודה שוקל אם לתת את טכום הכסף לעיריית ירושלים, כי התועלת לא תהיה בענין שמדובר עליו. למרות כל זאת, הוזרמו טכומי כסף ניכרים לעיריית ירושלים בצורת טילוויים גם השנה, אך ללא תוצאות.

יתר הגופים המוניציפאליים טגלים מידה

מטויימת של חריצות, מי יותר ומי פחות, אולם העובדה שהמסק המוניציפאלי הוא מסק רעוע אינו בגלל זה, אלא בגלל הרבה דברים אחרים, ומגיע הדבר לידוי כך, שאם חל עיכוב כל שהוא במסירת כספים לצורך ביצוע עבודות הענינים מתעכבים. האוצר חייב לרשויות המקומיות כספים רבים לשם ביצוע עבודות מוטכמות ומאוטרות, והן עצמן נכנסות להתחייבויות חדשות. מאחר שגם הקבלנים אינם מוכנים כיום להמתין לכסף כפי שיכלו לעשות זאת בעבר, מאחר שאינם מוכנים לקבל אשראי חלקי כפי שהיו מוכנים בעבר ומאחר שטכום הכסף הדרוש לאותן פעולות הוא הרבה יותר גדול מאשר בעבר - יוצא שהדברים אינם יכולים להתקדם.

למרות כל הקשיים האלה, מועסקים אלפי

עובדים ע"י הרשויות המקומיות, ומבחינה מטויימת אני מצטער לחשוב, שאין זה טדה שאסר להרחיבו בהרבה, הכל טובב על ציר אחד, והציר הוא - המעמד הכלכלי בארץ והמחסור במזומנים. המחסור במזומנים שהיה מכוון לכיסוי בני האדם בלבד - וזה היה הרעיון והטיכוי להכראה - הפך גם למחסור בכיסוי הציבוריים וגם בכיסוי המפעלים, שפטר להגיד, שכדי להתגבר על קשיי האבטלה, צריך להעסיק אנשים, אולם כדי להעסיק אנשים, יש צורך בכספים. אם מציעים לקדם את ההליכה מן העיר לכפר - אחד הטיכויים הגדולים להבראתנו - לשם כך יש צורך בכסף, לשם כך יש צורך בכסף לסוכנות ולשם כך יש צורך בכסף למטטלה, כדי שתוכל לתת את חלקה המובטח לסוכנות לשם ביצוע מטימה זו - אך הכסף אינו, אנשים רבים שהיו צריכים לעלות לנקודות יישוב חדשות, שהיו מקילים במקצת על שוק העבודה - מתעכבים. מספר אנשים אלה מגיע לכמה אלפים, והם מתחלקים לכמה סוגים: (א) עולים, שעדיין נמצאים במקומותיהם, וככל שנקדים להוצאתם, בעיית שינוי פני המעברות תהיה טבעית יותר ובריאה יותר, מפני שאם יבנו כשבילים בינתיים מביני-קבע, הם יצאו ממקומותיהם בפחות זריזות; (ב) אנשים שהם בין עולים לבין וותיקים, נמצאים בארץ 3-4 שנים, זהו אלמנט שכבר קלט לתוכו מוטגים מטוייטים; (ג) תושבי הארץ מימים ימימה, המוכנים ללכת בין למסק קבוצתי, או למושב עובדים, אם להקים יישובים חדשים, או להצטרף ליישובים קיימים, ברור דבר אחד: אילו היה לזרם הזה מוצא גכון, אילו הרוצים ללכת היו יכולים ללכת בקצב מספיק - הרצון הזה היה גובר; כעת הרצון נעצר, וזוהי תוצאה של טיבה אחת ויחידה - המחסור בכספים, והמחסור בכספים אינו דבר ארטילאי כשלעצמו, הוא תוצאה של מעמד כלכלי מטוייט, שאנו נכנסים לתוכו, איני רוצה להגיד יותר מזה, כי זה שייך למקום אחר.

אשר לאספקת חמרי גלם לתעשייה, בעיית מיעוט העבודה בתעשייה, או צמצום העבודה ב"ב", איננה בעיית חמרי-גלם, יש לנו קטעים בהטגת מטבע חוץ, אין לנו במה להביא חמרי גלם, וככל זאת, יש לתעשייה חמרי גלם יותר משהיא מנוצלת; סדוע שהפוטנציאל התעשייתי הוא גדול פי כמה מהמנוצל; כוח הייצור בעזרת חמרי הגלם המצויים או יכולים לעמוד לרשות תעשייה זו, או אחרת הוא רב יותר מן המנוצל, אני מטוכנע בכך ואפשר היה להגדיל בהרבה את הייצור התעשייתי בארץ ולקיים רמה מוגדלת, לפחות חצי זנה, על בסיס המצב הקיים אילו לא היה קיים הקוטי בהטגת מטפיים.

בעיה נוספת שהיא, שיצרן אשר אחסול היה מחפץ דרך להפוך בכל הטהירות חומר למוצר ובוה לראות את עצמו מובטח טול המעכרים הכלכליים האפוריים, היום הוא מהטט, אינו רוצה להפוך חומר למוצר, כי אינו יודע את המוצר, שיטקיע בו תוספת חשמל, עבודה ועוד, אם ייטצאו לו קרובים. מפעל שהכסף עדיין מצוי בידיו ואינו נתון בקוטי רב כל כך, ימטיך לעבוד, אולם מפעל שצריך לעקור הרים כדי להטיג את הכסף הדרוש, שואל את עצמו: האם אני צריך לעקור הרים, להסתבך ולקיים את תהליך הייצור ואח"כ אהיה טקוע במוצרים שהקעתי בהם כסף נוסף, מבלי שאוכל לטווקם.

אתן לכם רוגמה, ולא אדבר על מפעלים המייצרים לצורך הקהל, אלא על מפעלים חדשים שהוקמו בארץ, מפעלים בעלי מטקל קפיטליסטי, שאינם עובדים בטלוא הכוח, או שעדיין עובדים והחפק אם יוכלו לעבוד בעוד שבועיים תלוי ועומד - מפעלי הצנורות, ישנם בארץ טני בתו-חרושת לייצור צנורות, שניהם מפעלים גדולים, והם חושכים למדינה 40% במטבע חוץ מהטכום שהיה צריך להוציא לו היו מביאים את הצנורות מחוץ-לארץ. לפני כשנה חשטנו שהעבודה במפעלים אלה תיפסק בגלל המחסור בחמרי גלם, כיום ישנם כבר חמרי גלם, אך מפעלים אלה מתקשים בעבודתם, מפני שאינם יכולים לטווק את תוצרתם, לצורך הרחבת ההטקעה הוקצבו למטקים כספיים מתקציב הפיתוח והם היו צריכים להוסיף גם טכומים מילהם, אך פעולת הרחבת ההטקעה אינה נעשית, מפני שאין למטקים סכלמיה מילהם, אם שמעתם על התכניות להרחבת הייצור וסתן הלוואות למועצות האיזוריות, הרי ניתן להן טחדט עוד כסף מאותו מקור, כדי לכסות את שכר העבודה, בתו החרושת לייצור צנורות עדיין לא הבטילו את האנשים, אך לא העטיקו מסמרות, מסום טכוח הייצור שלהם אינו מנוצל, ב"חר "יובל גד", אשר העטיק 600 פועלים, פעטיק כיום רק 400 פועלים וכבר על בטיט של חליפין, לא ברור אם המפעל יוכל אחרי ה-15 בפברואר להמטיך בייצור, כי הוא עובד בהכנת צנורות כבר לתכנית של 1953/4. ככדי להתגבר על הקוטי במטך חדשים, צריך המפעל למעלה טמיליון ל"י בטעה והפלדה והאביזרים הטובים כבר מונחים, אין זה ענין של קטיים בטיווק גרביים, בעליים או כותנות, אלא זוהי בעיה של הפיתוח הקפיטאלי של הארץ, אם בשנת 1951, כאשר סודר העבודה ראה בנובמבר או דצמבר שהוא גטר את הפרוגרמה שלו, וציקט להעמיד לרשותו מקדמה על חטבון התקציב הנא כדי שיוכלו להמטיך בעבודה, מה התועלת בטקדמה הפעמף

באמר כאן ע"י ב"כ מרכז הלשכות, טאם יינתן לעיריות כסף לטם ריבוי התעטוקה, שלא יכסו בזה את הפועלים העטוקים, אין בזה תועלת, כי הפועלים העטוקים אינם עטוקים בדרך הטבע, הם עטוקים בכוח אמצעים טמעמידים לביצוע עבודות, ודרכן של עבודות, טהן בגמרות, יוצא טבאוביקט חדט אנו טכטיט את האוביקט הנגטר, אין לי טפק, כי אנו נמצאים בטלב חמור מאוד, בלתי מוגטר עדיין בחומרתו.

4.2.53

אחד הדברים החיוניים ביותר להתרחשו
הגדלת פריזון העבודה
 בארץ טאז 4-5 השנים האחרונות, אף הוא גרם לריכוז האכסלה. אחת הסיבות
 להרעת המצב בענף היה - רמת הפריזון הנמוכה לצידן את החדשים האחרונים
 כטיסן של עליה מכרעת בפריזון העבודה, ב-25%, ב-1/3, ובלי פרטיות
 ותוספת זכר, ואפילו לא לפי קבלנות, לא אדבר על העייה, אבל בטוגי עבודה
 אחרים רואים זאת מיד, בענף הקטיף יונה עליה בפריזון לפחות ב-1/3, גם
 בקבלנות וגם לפי עבודה יוטית. בכון והאנושים גם למדו את העבודה, וצריך
 לזקוף/חריטול של אהטול בהרבה על חשבון אי-היריעה. הפועל קלט משהו,
 הוא ראה שזה בנפשו והתחיל להתיחס לעבודה כאל הדבר היקר ביותר, וחלל
 הזולז בעבודה, על פי המושגים של השנה שעברה, יכלו לעבוד השנה בקטיף
 עוד 1,500-2,000 פועל, גם בעבודות ציבוריות גדל הפריזון. אני מניח
 שתהליך זה מתחיל לחדור גם לתעשייה, ומכאן יהיו בודאי כמה וכמה הטפעות,
 לכאורה אפשר להווייל את תהליך העבודה, ובאמת תהליך העבודה הוול בזמן
 האחרון בכנין ובעבודות ציבוריות. למרות שסכר העבודה יקר עתה יותר מאשר
 היה ביולי, אפשר לקבל בעד אותו כסף אותן התוצאות שקיבלו ביולי. אין
 ספק, כי לפי תהליכי העבודה של שנת 1951, בכדי לקבל אותן כמויות עבודה
 שאנו מקבלים היום, אם זה בקטיף, אם זה בטלילת כבישים או בניית בתים,
 היו עטוקים יותר פועלים, אולט איבנו מצטערים על כך, זהו אחד מדרכי
 ההכרה, אילו דרך זו לא היתה איטיה מדי, יתכן שאפשר היה לראות בה
 אחד מעמודי התווך של יכולתנו להבריא, וזה לא רק ענין של הרמת פריזון
 העבודה.

אמרת כי כמה דברים כניחוח ביקורת.

הקטיים שבפניהם אנו עומדים עוד יוחסרו במסך החדשים הקרובים, כי
 התהליך הנוכחי אינו בעצ, וכמה שלא יעבדו מעט פועלים בקטיף, כאשר
 עובת הקטיף תיגמר, תעמוד בעיית העסקת אותו מספר הפועלים העובדים
 בענף זה כיום. (היו"ר: כמה פועלים עובדים עכשיו בקטיף?) אם בצרף
 גם את בעלי המקצוע - 6-8 אלפים איט. הבעיה העומדת לפנינו היא - כמה
 אנו הולכים לקראת סועד התקציב הבא, ברור שאם לא נתחיל במפעלי פיתוח
 גדולים, כלומר: התישבות, הרחבת מפעלי המים, פיתוח המחצבים, פיתוח
 תעסיות קפיטליטיות - והתכניות לכך כבר מוכנות, לחלק מובטחים גם חמרים -
 יהיה זה במסגרת עלינו לעשות כל זאת לא רק לפי התכנית המוגדרת; אם
 התכנית היא להרחיב את רשת ההטקאה בארץ שתקיף מספר מוויים של דונמים,
 אם זה טוומן כתהליך שימסך 5-6 שנים, כדבר המתפתח באופן אורגני,
 החכמה של הימים האלה איננה בזאת בלבד להכטיח שבטנת הבאה ייעשה החלק
 ה-5 או ה-6 ובשנה שאחריה אותו דבר, אלא החכמה היא - וזה ביכולתנו -
 לעשות במסך שנתיים את התכנית המסומנת ל-5 שנים, ומכאן פתרון למצבנו,
 אלא - דרושים אמצעים.

לכאורה מתקבל שחסרה לנו עתה מטבע

חוץ במידה חסורה, אבל ישנו ימים שכאילו חסר מטבע. במידה קשה
 יותר, ברור שהמחסור במטבע חוץ הוא מחסור אורגני ממוסך, המחסור
 במטבע מקומי, אם הוא בא על סיפוקו, חדל למלא תפקיד, מכל מקום,
 להימנע מהדרדרות לתוך קטיים גדלים והולכים זה כודאי אפשרי, ואם
 נמצעים מכך, ישנו איזה שהוא סיכוי, אם אנו מרחיבים יותר ויותר את
 ייצור המזונות, הבעיה נפתרת, או מתקרבים לפתרון, כל זה הוא ענין
 של כסף. כמובן שיתר התהליך הכלכלי, שאינו נובע משימוש באמצעים
 ציבוריים של תקציב פיתוח ממסלתי, גמון, לחוקים כלכליים.
 ופטיכולוגיים שונים, אבל אין ספק ששגי הדברים שלובים, אני טבור
 שהמאבק על איזון התקציב הרגיל, בתנאים הקיימים, עלול להיות מאבק
 בין יצירת עבודות שתגרומנה להכנסת פועלים בדלת אחת ויציאם בדלת
 אחרת. הנמכה, או נפילת הכנסות האוצר היא חוצאה של משהו. חיצוק
 העטייה מכניס קצת שטן לתוך הגלגלים, ויתכן שהם יחבועו טוב יותר.
 כל זה הוא נושא לשיקול כלכלי ולהכרעות כלכליות, של עטייה נועזה

ומקיפה בתחום זה, וענין התעסוקה הוא רק תוצאה מכל אלה, כלומר: הטחפת פתרון לבעיית התעסוקה ומציין, כי יש לעשות זאת, אפשר לעשות זאת וכדומה, במתעלם מן החלק ההוא, מניט קטלוג בלבד, אילו היו האמצעים בתקציב הפיתוח הנוסף, אין ספק שהיו מצליחים בקשרים אלמנטים חיוניים בתקציב הפיתוח הבא, ובענין הטיים בלי טום ספק, אך הכספים אינם,

נדמה לי שחרגתי מהמסגרת הנכונה

באומרי מה שאמרתי. אין חועלת ולא בקרה את הדברים אם נדרן עליהם לגופם. לא נמצא שום המצאות, וכל המצאות שהמצאנו תישארנה ללא שימוש, או ללא שימוש מסיפיק, כי הספתח לכל אלה יאבד באיזה שהוא מקום, משרד העבודה מתלבט בטוח זה, והענינים אינם כל כך פשוטים כדי לעמוד בהם. כסובן שיש לכולם עצות רבות; למה לטלול כבישים, מוטב להוציא את הכספים להתישבות; למה ליצור עבודות דחוק, אפשר לייצר וכדומה. הצעות אינן חטרות, לא רק הצעות שקוראים עליהן בעתונות, או מטמעים אותן באקראי כדבר טפונטגי, ישנן תכניות טובות ואפור לבצען, צריך לבצען, כנפשונו לבצען, אך הדבר אינו ניתן,

אני רוצה לעמוד על עוד בעיה - ריכוז

כוחות העבודה. לחברי ועדת העבודה היתה לא פעם אפשרות לדרן בנושא זה, לשמוע ביאורים ולשקול את הענין, כל מה שצריך לעשות ואפשר לעשות בצורה בריאה ומכריאה אינו כל כך ליד תל-אביב, או אפילו לא על יד חיפה, ולשני מקומות אלה יש הרזרבוואר הגדול ביותר של טובסלים ושל נפלטים, אילו היו הולכים בדרך שאמרתי ומתגברים על מה שצריך להתגבר, יכול היה להיות פתרון לבעיה בצורה רצינית ובריאה, ועלולה יחד זאת להיסאר לתקופה מסוימת בעית ריכוז כוחות העבודה מסביב לערים הגדולות, אבל הלואי והיינו כבר עומדים בפני הבעיה הזאת, יתכן שהיינו נכנסים למעגל של הבראה, כי ההולך לטרחקים למציאה פרנסה, היה גם נאחז במקום ומוצא בו ענין להתקע.

אני אומר שתוך שבועות אחדים ניתן

להתגבר על הבעיה, לדעתי, אפשר למנוע את החרפת האבסלה, שכן ההכרח תבוא בעוד 2-3 חדשים, וגם לצמצם את הקיים אם יצאו לפעולות בועזות של פיתוח הארץ, אם ימצאו דרכים להשתמש באפשרויות הקיימות, בפוטנציאל האנושי הרב הדרוך לעבודה פוריה והוא מתכוזב לא בשעה שלא רצה לעבוד כהלכה, אלא בועה שהוא רוצה לעשות זאת, בשעה שהוא כמעט יודע לעבוד כהלכה - אם ילכו בקו זה, הרי שהדברים יכולים להתקדם, אפשר להתחיל לצמצם את הרע, אפשר למנוע את גל המשבר השני ותוך כדי כך לעשות את הדברים המכוננים לביסוס מעמדנו.

ה' סילטסיין:

ברצוני רק לטאול את סר עילם:
מה דעתו על סבי החוקים שריכרנו עליהם:

חוק החצרנים וחוק ארגון התעסוקה?

ה' עילם:

אין ספק שקבלת חוק החצרנים יכול להביא תרומה גדולה למנוג מסויים של אנשים שגם בימי גיאות לא נמצא להם פתרון, לי אין ספק שאם יפעילו חוק כזה, הוא יביא חועלת לגוף הענין, לנקיון הכתים והחצרות, אבל גם יטפס עבודה למאות אנשים, שזהו הטיכוי היחיד שלהם, יש לקדם חוק כזה, כי תרומתו אינה מוסלת בספק.
אשר לחוק ארגון התעסוקה, ככל שיקדימו בקבלתו, יביא יותר חועלת.

ה' עציזון:

אם אין כרגע מקום לאטר את דעתנו בטולי הדברים שנאמרו ע"י מר עילם, הייתי מציע

לקבוע שסיבה נוספת לבירור בעיות אלו:

פרט לתמונה שצויר לפנינו מר עילם, אילו היינו יכולים לקבל את תכניות תקציב הפיתוח, היינו יכולים לדון על הבעיות באופן קונקרטי.

ה. למדן:

מפעלים רבים עבדו עד עתה מתוך רווחה גדולה והשקיעו את כספיהם בכניס דלא-ניירי היום, כשאין להם מזומנים, הם מצמצמים את המפעלים ומפכרים פועלים, כאשר המטלה, ע"י ביצוע תכניתה, גורמת צרות צרורות לפועלים, מדוע מטרד העבודה אינו חושב לנכון, שבעל מפעל או כל גותן עבודה אחר לא יוכל לפטר פועלים מבלי לקבל אישור לכך, כלומר, מבלי שאתם משוכנעים, כי אין לו ברירה אחרת, מדוע לתת לתהליך זה ללכת ולגדול?

ה" עילם:

דומני שידוע לכולם, כי בארץ קיים איזה מכניזם בעניני פיטורי פועלים, בחקופת ממשלת המנדט, מצבו של נותן העבודה כשעת פיטוריו לא היה כל כך מזהיר, וגם היום, אלא אם ברדמה ההסתדרות. (ה. למדן: היא באמת ברדמה) צריך לעמוד על בעיה זו לא במסגרת זו, ברור שהאמירה "לא לפטר" אינה יכולה להיות אמירה בעלמא, זה נושא לדיון במקום לגמרי אחר - באיגוד המקצועי.

ה" ברמי:

האם ועדת העבודה יכולה לעזור ללשכות העבודה להתגבר על כמה בעיות, שהן אינן יכולות להתגבר עליהן? הדבר קשור בכמה חוקי עזר: א) חוק התצננים, לפי הערכתנו, אפשר היה להעסיק באמצעות חוק זה כ-3 אלפים איש/בצקסר עם העלאת שכר הדיירה, אפשר לחייב את בעלי הבתים לשאת בהוצאה זו, ואין זו הוצאה גדולה; ב) חוק האוסר עבודה נוספת. ישנם אנשים שיש להם הכנסה מסלהם, ע"י רכוש או מכונות, ובכל זאת עובדים כשכירים, או אנשים העובדים שעות נוספות מלבד עבודתם הקבועה, אילו אטרנו כל זאת, היה זה נוחן עבודה למספר רב של אנשים, שכיום אינם עובדים.

אנו דרשנו להאיט את קצב הפיטורים במנגנון הממשלה, והנה בחודש האחרון אנו עדים לא לפיטורים, כי אם להגדלת המנגנון. אותם האנשים היוצאים מדלת אחת במנגנון הממשלה, בכניסים אליו בדלת האחורית.

דובר על פיטורים בצבא, במשרד הבטחון הוקמה מחלקה מיוחדת לסידור האנשים שפוטרנו, דבר המפריע לסידורי לשכת העבודה הכללית, לסידור אנשים המובטלים כבר ימים רבים, אינני שולל את הדעה, שיש צורך לדאוג לסידורם של אנשים שהתקשרו עם הצבא וחתמו על חוזים למספר שנים, אבל אי-אפשר להקים לשכת עבודה מקבילה. לו הייתה מסדה לכל הדברים הקטנים האלה, פני הדברים היו נראים אחרת.

הי"ר ה. ברגר:

אנו מוכרחים לסיים את הישיבה. במשיך את הדיון בהשתתפות מר עילם בישיבה הבאה, אשר תחייים ביום רביעי בשעה 9.00 בבוקר.